

Uitgave van de Historische Kring Gente
10e jaargang (2003) nummer 3
Colofon: laatste pagina

Marktpraat

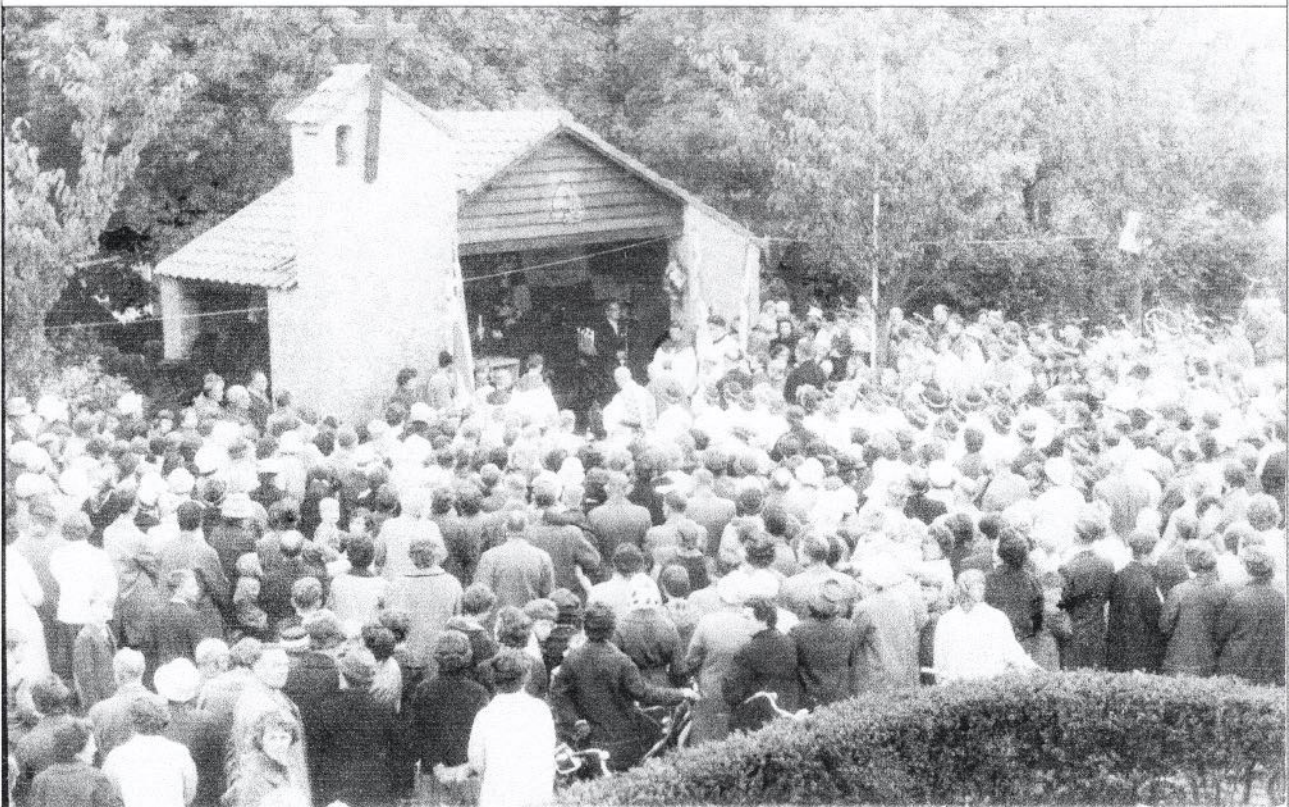

Deze Marktpraat is bestemd voor:

Zie enveloppe/omslag

Kijk op pagina twee

Augustus 1962:
Bijna héél Gendt op de been bij de inwijding
van de kapel van Maria van Banneux,
ook wel genoemd: 't kapelleke van Melchers.
Staat u erbij? (Zie ook laatste pagina)

In dit nummer:

<i>Evenementen 2003/2004</i>	2-3
<i>Opknop Hervormde kerken</i>	4
<i>Oproepen en koeverkoop</i>	5
<i>Stand van zaken Martinuskerk</i>	6
<i>Kersenfeest 2003</i>	7
<i>Huize Gendt</i>	8
<i>Kom in de stal</i>	9
<i>Ien 't Gendts: Lichte zeden</i>	10
<i>Oude foto</i>	11
<i>Hulhuizen en zo meer</i>	13
<i>Villa Ganita</i>	16
<i>Straatnamencommissie</i>	17
<i>Gemeentewapen Oorlog</i>	18
<i>Grappig verhaal</i>	19
<i>Puzzel, Leden, Colofon, Oud en nieuw nieuws</i>	20

Bij deze Marktpraat zij twee Bijdragen van de Historische Kring Gente gevoegd:

De eerste Bijdrage heeft de titel: **Oorlogsellende in de Over-Betuwe 1794/1795**, door M.Dinnissen.

Na lezing kunt u de bijdrage opbergen in de map bij Sectie Geschiedenis nummer F 27

In onderstaand kader (dat ook in de bijdrage staat) kunt u een deel van de introductie lezen, waarmee Dinnissen in 1939 zijn verhaal introduceerde.

Toen er in de Over-Betuwe gevochten werd.

De geschiedenis herhaalt zich, zegt een Frans spreekwoord. Al zijn we Goddank nog niet zover dat er hier gevochten wordt, we hebben thans in elk geval militairen in onze streek liggen, die over de veiligheid van de Over-Betuwe waken, evenals dat voor ruim 140 jaren ook de Engelse en Hannoverse troepen deden, die met hun batterijen langs de Waal opgesteld stonden om de Fransen te beletten verder ons land binnen te dringen.

Laatste Nieuws: Toevallig is in de Bemmelse Bieb de hele maand november een tentoonstelling van gevonden voorwerpen in en rond de Franse wei in de Gendtse Polder

In Gendt is een straat die de naam Baron van Gendtlaan heeft gekregen..

De tweede Bijdrage van de Historische Kring Gente levert de achtergrond van het verhaal bij de naam van deze straat.

Het verhaal met de titel **Willem Joseph, Baron van Gendt** is aangeleverd door Willem Rasing

Na lezing kunt u het evenals de eerste bijdrage opbergen bij Sectie Geschiedenis onder nummer F28.

Evenementen seizoen 2003 - 2004

Er staan weer interessante evenementen op ons programma.

- **Op donderdagavond 20 november a.s. houden wij een inloopavond in ons kringgebouw Marca XX.**

Zoals U weet gaan we verhuizen naar het oude Gemeentehuis aan de Nijmeegsestraat en dit leek ons een mooie gelegenheid om U nog eens uitgebreid te ontvangen in het huidig onderkomen.

Onder het genot van een kopje koffie/thee kunt U weer eens snuffelen aan wat de kring U te bieden heeft. Archeologie, oude kaarten, boeken, foto's, bidprentjes, krantenartikelen, genealogie en nog veel meer. U staat er van te kijken wat de kring inmiddels aan archiefmateriaal heeft verzameld. Daarnaast is er een lopende voorstelling van een klein gedeelte van ons videoarchief.

U bent van harte welkom en we hopen dat het een gezellige ontmoetingsavond gaat worden.

De deuren gaan open om **20.00 uur en sluiten om ongeveer 22.00 uur.**

De vermelding van de rest van de evenementen vindt u op de volgende pagina.

Evenementen seizoen 2003 - 2004

Er staan weer interessante evenementen op ons programma.

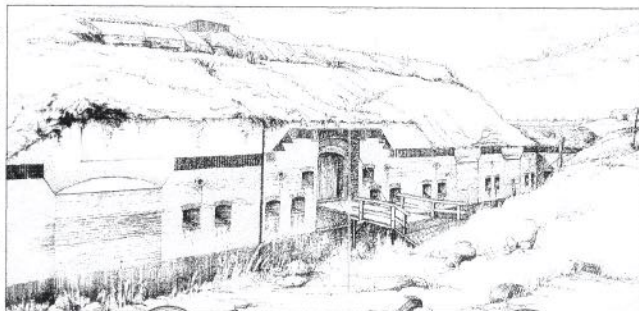
- **Op donderdagavond 20 november a.s. houden wij een inloopavond in ons kringgebouw Marca XX.** De toelichting op deze avond staat op de vorige pagina

- **Lezing door de heer F. van Hemmen over Fort Pannerden en de Waterlinie.**

Woensdagavond 25 februari 2004.

Plaats: S.K.C. Leemhof - de blauwe zaal. Tijd: 20.00 - 22.00 uur.

Het Fort Pannerden is de laatste tijd regelmatig in het nieuws geweest. Bij het afspreken van deze avond kreeg ik een enthousiaste Ferdinand van Hemmen aan de telefoon. Hij sprak over spectaculaire ontdekkingen die hij en zijn collega gedaan hebben bij een onderzoek (in opdracht van de gemeente Lingewaard) over de relatie fort Pannerden en de Waterlinie.

Dit onderzoek brengt volgens van Hemmen hele nieuwe gezichtspunten!

Hij gaat ons hierover op zijn onnavolgbare wijze vertellen. Het belooft interessant te worden.

- Zoals U in Marktpraat en de plaatselijke kranten hebt kunnen lezen heeft de gemeente Lingewaard november 2002 een **monumentencommissie** ingesteld. De historische kringen Bemmelen, Doornenburg, Gendt en Huissen zijn hierin ieder vertegenwoordigd, verder een ambtenaar van Monumentenzorg en Ruimtelijke ontwikkeling, historicus F. v. Hemmen, R. Crols medewerker van het Gelders Genootschap, een ambtelijk secretaris en wethouder Janssen (voorzitter). Yvonne de Boer is vertegenwoordiger van onze kring en schrijft in Marktpraat, maart 2003 dat Gendt, gezien de andere toenmalige gemeenten het meest achterloopt op het monumentenbeleid; zelfs geen monumentenlijst heeft!

De commissie gaat het monumentenbeleid voor de hele gemeente Lingewaard onder de loep nemen. Yvonne heeft hier inmiddels verschillende keren over gepubliceerd, waaronder een artikel over een mogelijke plaatsing van R.K. kerk op de monumentenlijst.

Voor de lezing op dinsdagavond 30 maart 2004 hebben we de heer R. Crols van het Gelders Genootschap uitgenodigd om ons op de hoogte te brengen van zijn vorderingen met het in kaart brengen van de Gendtse monumenten. Er is ruimschoots de gelegenheid om vragen hierover te stellen en om te horen wat de voor- en nadelen zijn van het hebben van een monument.

U bent van harte welkom.

Let op: deze avond wordt gehouden op dinsdagavond 30 maart 2004 in de kleine zaal van het zalen-centrum "de Herberg", Nijmeegsestraat 6, Gendt.

Tijd: 20.00 uur tot ongeveer 22.00 uur.

De jaarlijkse excursie brengt ons deze keer naar de "Wageningse berg". Er zijn vele rondleidingen in het mooie stadje Wageningen. Ik heb gekozen voor de wandeling:

"Tuin en Architectuur".

Ik citeer uit de folder Stichting Gilde Wageningen:

"Op de 'Wageningse berg' ligt het universiteitscomplex De Dreijen. Hier zijn in de afgelopen eeuw architectonisch belangwekkende gebouwen verrezen en interessante kunstobjecten geplaatst. Verder liggen er twee fraaie botanische tuinen, die van wetenschappelijk belang zijn, maar ook bijzonder boeiend voor de tuinliefhebber. In een kleine 2 uur voert de tocht langs gebouwen en kunstwerken, bomen, tuinen en de tropische kas. Onderweg opent zich het indrukwekkende panorama over het uitgestrekte rivierlandschap in de laagte".

Deze rondwandeling wordt gehouden op zondagmiddag 23 mei 2004.

Start 14.00 uur vanaf het Dreyenplein, gebouw 313, boven op de Wageningse berg.

Zoals gewoonlijk starten we meestal samen vanuit Marca XX en deze keer om 13.00 uur.

De route is rolstoeltoegankelijk. Laat U verrassen, het is zeker de moeite waard.

Ineke de Haan.

Inloopavond
donderdag 20 november

Lingewaard knapt hervormde kerken in Bemmelen en Gendt op

Door onze verslaggever

BEMMEL/GENDT • De Nederlandse Hervormde kerken in Bemmelen en Gendt worden onder handen genomen. Het Lingewaardse college van burgemeester en wethouders trekt 10.900 euro uit voor beide opknappen.

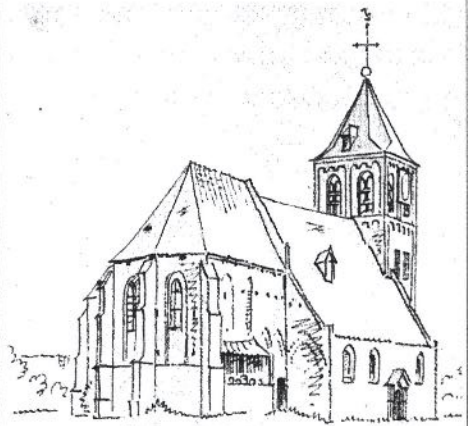
Een inspectie van Federatie Monumentenwacht, vorig jaar juli, wees uit dat de twee kerken op punten onderhoud behoeven. Zo verkeert de toren van het Bemmelse godshuis aan het Oude Kerkhof weliswaar in een goede staat, maar behoren enkele verzakte en gebroken leien te worden vervangen. Verder moeten de welplanken worden hersteld en de toegangsdeur geschilderd.

De Gendtse kerk aan de Torenlaan ziet er volgens de inspecteurs redelijk uit. Binnen een à twee jaar moeten diverse vervangingen zijn gedaan. Geadviseerd is de houten onderdelen in de torenspits te vernieuwen; deze blijken te zijn aangetast door houtworm en de bonte knaagkever. Daarnaast worden de deuren, de

luiken en de galmborden opnieuw geveerd.

Het Bemmelse karwei zal worden geklaard door het leidekkersbedrijf Van Wely Loodgieters uit Zevenaar. Het diende een offerte in van 5390 euro en bleef daarmee 80 euro onder de aanbieding van het collega-bedrijf D. Koenders uit Neede.

Van Lieron Imnregeerbedrij-

Kerk te Bemmelen door C. Pronck

Het hiernaast staande (deel van een) krantenbericht sprak deze zomer over onderhoud van de Hervormde kerken in Bemmelen en Gendt. Het onderhoud in Gendt heeft betrekking op de houten onderdelen in de torenspits en schilderwerk aan deuren, luiken en galmborden. Enkele andere toepassingen zullen over drie tot vijf jaren nodig zijn.

Bij een eerdere onderhoudsbeurt ging een dergelijk karwei iets anders: Op 25 oktober 1923 schreef burgemeester Phaff aan de commissaris der koningin in Gelderland dat het onderhoud aan de kerktoren bij de Hervormde kerk voltooid was.

De commissaris wist niets van een onderhoud af en vroeg aan de provinciale Gelderse archeologische commissie om opheldering.

De commissie ging de kwestie onderzoeken en rapporteerde als volgt:

a. Gendt had in juni 1920 Gedeputeerde Staten op de hoogte gesteld van een nodig onderhoud.

b. Gedeputeerde Staten had een maand later de Archeologische Commissie in kennis gesteld.

Beide schriftelijke mededelingen waren echter niet bij de Archeologische Commissie binnengekomen.

Ook de berichtgever uit Gendt die de plannen en begroting had moeten bespreken, had dit niet gedaan.

De directeur van het Rijksbureau voor de monumentenzorg had echter medegedeeld dat in 1922, 1923 en 1924 telkens een subsidie voor de restauratie op de Rijksbegroting was gebracht, maar ook telkens weer was afgevoerd omdat die niet was opgevraagd.

Hoe dat kwam was niet duidelijk.

De burgemeester van Gendt had vermeld dat noch met de provinciale, noch met de Rijkscommissie overleg was geweest.

Een jaar later vermeldt het jaarverslag van de Provinciale Geldersche Commissie:

We kunnen thans mededelen dat de herstellingen uitsluitend het gewone onderhoud golden en dat deze gedaan zijn door een architect, goedgekeurd door de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Al met al een hoop gedoe voor een kleine klus.

Harrie Scholten

Uit Rijksarchief Arnhem

Gemeentetoren Gendt, Ruud van Ommen

Inloopavond
donderdag 20 november

Oproep

Huisnummerregister:

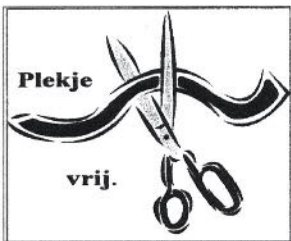
Wijk-B	sectie nr.	cat	bewoner	huidige straat-naam	num-mer
11	B	B	Erven v. Groningen	Polder	13

In de laatste nummers van Marktpraat is een transcriptie verschenen van het huisnummer register zoals dat was na de Tweede Wereldoorlog. De reden dat deze transcriptie is gemaakt vindt haar oorsprong in het feit dat bij aangifte van geboorte het adres opgegeven wordt waar het desbetreffende kind geboren is. Omdat tot begin jaren vijftig gebruik werd gemaakt van de wijkindeling en de daarbij behorende nummering is het niet altijd precies na te gaan waar een bepaald huis heeft gestaan vandaar dus die publicatie.

Naar aanleiding van deze publicaties zijn er ter aanvulling reacties/correcties binnengekomen bij de kring waarvoor al hartelijk dank. Omdat ook nu de lijst nog niet compleet is, willen wij graag uw op- of aanmerkingen, aanvullingen of toevoegingen op de gepubliceerde lijst, ontvangen. Na verloop van enige tijd zullen die aanvullingen wederom gepubliceerd gaan worden. Uw reacties zien wij graag tegemoet via ons e-mail adres, via een briefje bij een van bestuursleden, of op de maandagavond of woensdagmorgen in ons onderkomen op de Markt.

Willem Rasing

Wijk-B	sectie nr.	cat	bewoner	huidige straat-naam	num-mer
11	B	B	Erven v. Groningen	Polder	13

A'j 't goeie grei mar hè, dan ku'j jonge hunjes make.

Als je het goeie spul maar hebt, dan kun je jonge hondjes maken.

't kum vaneiges trug, zei de boer en gaf zien verke 'n stuk gas spek.

't komt vanzelf terug zei de boer en hij gaf zijn varken en stuk bedorven spek.

Oproep

Paardenmarkt:

Zijn er nog mensen in Gendt die een of meer foto('s) hebben van de paardenmarkt zoals die vroeger onder of bij de kastanjebomen op de Markt op kermisdinsdag plaats vond?

Wij willen er heel graag een kopie van maken voor een artikel dat wij aan het voorbereiden zijn. Svp even bellen naar Henk Klaassen

0481 424253.

Gelderlander 7-3-1964

Koeverkoop liep vast op 1 cent

GENDT — In Gendt heeft zich het niet alledaagse geval voorgedaan dat de verkoop van een koe strandde om een cent.

Een niet onbemiddelde veehouder, die een van zijn melkkoeien van de hand wilde doen vroeg voor het beest op de kop af duizend gulden. Een veekoopman bood hem bij de eerste handslag f 950 en klom op naar f 975. Nee zei de boer „ik môt er duuzend gulden vur hebben en gin cent meer of minder.” Al zou je d'r f 999,99 vur willen geven ge krieg 't beest niet.” De koopman, die de standvastigheid van de veehouder op de proef wilde stellen repliceerde: Neu vooruit duuzend gulden op een cent nao.” De boer bezweek niet bleef bij het gevraagde bedrag en ging zijns weegs. In dezelfde week klopte een broer van de veekoopman bij de halsstarrige veehouder aan, bood f 1000 en kon zich eigenaar van het melkkoetje noemen. Zo stak een Gendtenaar de Schotten de loef af. En de koe zei boeh ....

1 n l o o p
donderdag 20 november

Laatste stand van zaken Martinuskerk

Het kerkbestuur wil, zoals bekend, dat kerk en kerkhof verdwijnen om in het hart van Gendt een nieuw complex te realiseren, al dan niet samen met bibliotheek, Leemhof en Providentia.

Zij voeren daarover overleg met de gemeente.

De monumentencommissie van Lingewaard heeft echter het college onlangs geadviseerd om aan kerk, pastorie en kerkhof een monumentale status toe te kennen. Het college zal nu bekijken of dit in de gemeentelijke plannen met dit gebied past. Als kerk en kerkhof inderdaad gemeentelijk monument worden, mag er niet zomaar aan het gebouw en de omgeving gesleuteld worden. Maar zolang de gemeentelijke monumentenstatus geen feit is, kan er eigenlijk nog van alles gebeuren.

Daarom heeft de Historische Kring Gende ook een zogenaamde artikel 3 procedure gestart om de kerk op de lijst van rijksmonumenten te krijgen. Dit is voor gebouwen na de oorlog nog niet zo eenvoudig, omdat de Rijksdienst voor Monumentenzorg nog bezig is om criteria vast te stellen waaraan objecten van die periode, de wederopbouwperiode, moeten voldoen om rijksmonument te worden. Ze nemen daarom alleen objecten in behandeling die op de nominatie staan te verdwijnen en die inderdaad cultureel/historisch waardevol zijn.

Gelukkig voldoet de kerk van Gendt aan die voorwaarden. De architect J. Sluijmer is landelijk bekend en zijn Martinuskerk is een uitstekend voorbeeld van de stroming die Delftse School wordt genoemd.

Per brief van 29 augustus j.l. heeft de Rijksdienst ons laten weten dat zij onze procedure ontvankelijk hebben verklaard. Dit wil zeggen dat zij nu advies gaan vragen aan de gemeente en de Raad van Cultuur. Dit kan maximaal vijf maanden duren. In de tussentijd geniet de kerk wel voorbescherming. Dit houdt in dat voor iedere wijziging een vergunning moet worden aangevraagd bij B&W. Uiteindelijk gaat de voorbescherming over in een definitieve bescherming, mits de beslissing hierover niet negatief uitvalt en/of een eventuele bezwaarprocedure afgewezen is. Dat alles moet uiteinde-

lijk binnen 10 maanden bekend zijn.

Nadat de procedure voor de kerk ontvankelijk was verklaard, informeerde de Rijksdienst waarom wij geen procedure voor het hele gebied gestart zijn, omdat kerk, pastorie en kerkhof eigenlijk een onlosmakelijk geheel vormen.

Onze argumentatie was dat de pastorie niet op de nominatie van sloop staat en ons bestuur zich nog uit moest spreken over al dan niet behoud van kerkhof. Intussen staat de meerderheid van ons bestuur (onze statuten getrouw die spreken van behoud van cultureel erfgoed) achter het plan om ook een procedure voor kerkhof en pastorie te starten. Met het kerkhof komt er heel wat werk op ons af. We moeten bekijken welke graven kunsthistorisch waardevol zijn en deze fotograferen en wij moeten gegevens aanleveren over personen die daar begraven zijn en voor de geschiedenis van Gendt van belang zijn geweest. Alle informatie die u daarover kunt leveren kan van belang zijn.

Yvonne de Boer

Dit graf is in de oorlog verwoest. Zal dat binnen afzienbare tijd ook met de andere graven gebeuren?
(foto: Smolders, bewerking J. Leferink)

inloop
donderdag 20 november

Kersenfeest 2003

Onze tentoonstelling in de Leemhof werd dit jaar weer druk bezocht. Misschien ook wel door het mooie weer – niet te heet, niet te koud -, maar zeker ook omdat iedereen langzamerhand wel weet dat het de moeite waard is.

Uitslag fotowedstrijd

Het grootste deel van de tentoonstelling was gewijd aan het thema van dit jaar: boerderijen. Een kleiner deel werd in beslag genomen door de inzendingen voor de fotowedstrijd. Die wedstrijd was dit jaar gehouden vanwege ons 20-jarig bestaan. Iedereen, lid of geen lid, kon zijn mooiste foto's van Gendt insturen. Helaas bleef het aantal inzenders beperkt tot 12, maar zij stuurden gelukkig meer foto's in en de kwaliteit was er niet minder om. Een jury van enkele bestuursleden van de kring, tevens bekwame amateur-fotografen, beoordeelde de foto's. De juryleden popelden om hun eigen prenten, buiten mededinging, in te sturen om de bezoekers van het kersenfeest wat meer foto's voor te schotelen. Ze hebben dit toch maar niet gedaan, omdat dit verwarrend zou werken ten opzichte van de echte inzenders. Zonder problemen werden er drie foto's uitgehaald die er uit sprongen. In onderling overleg werd besloten dat dhr. H. Leensen de eerste prijs kreeg voor zijn foto van een half vergaan bootje in de polder. Het juryrapport sprak van een eenwording van object en natuur, op een artistieke wijze in beeld gebracht.

De tweede prijs kreeg mevr. M. Braam-Hetem met haar kleurige foto van een optocht van de schutterij in de Dorpstraat. En wel omdat de groep fraai in een dorpskader was gefotografeerd en tevens een cultureel aspect van Gendt aan bod komt. De derde prijs werd uiteindelijk aan dhr. J. Joosten toegekend voor zijn sfeervolle dorpsilhouet, gefotografeerd vanuit de polder. Een combinatie van natuur en werkelijkheid, los van alledag. De prijswinnaars werden bij de opening van de tentoonstelling bekend gemaakt en kregen allemaal een cadeau.

Boerderijen

Maar zoals gezegd was de tentoonstelling grotendeels gewijd aan boerderijen in Gendt. Henk Klaassen had zijn best gedaan om foto's van oude, soms verdwenen boerderijen op te snorren. Om daar afbeeldingen van de vroegere bewoners bij te zoeken en om ook een foto van het huis van nu op (ongeveer) dezelfde plek en de huidige bewoners bij te voegen. Het was een succes en we kregen veel complimenten voor de fraaie uitvoering. Later was een wat kleinere versie van deze tentoonstelling nog op de Culturele Manifestatie in Doornenburg en in

het verzorgingshuis St. Jozef in Gendt te bewonderen.

Titelpagina Marktpraat

De afbeelding waar de tentoonstelling mee begon, sierde ook de titelpagina van de vorige Marktpraat. Misschien herinnert u zich dit nog wel; een kersenspluk, naar wij dachten uit de jaren twintig van de vorige eeuw. De meeste mensen op die foto waren welbekend, o.a. de vader van onze penningmeester, maar van een paar wilden wij van u weten of u de naam wist. Tijdens de zaterdag van het Kersenfeest werden al enige namen genoemd, maar op zondag was de identiteit van de man uiterst links op de foto volstrekt duidelijk. Mevr. van Dalen-Hermsen wist met enkele oude foto's alle twijfel weg te nemen. Het was haar broer, Johannes Hermsen. Haar broer, geboren in 1908, heeft de oorlog niet overleefd want hij stierf door een granaatscherf in 1944 in Bommel. Zijn volwassen uiterlijk op de foto in ogenschouw nemend, zal de foto nu eerder begin dertiger jaren gesitueerd moeten worden. Wij willen u een van de afbeeldingen die zij liet zien, niet onthouden. Ook deze foto zou prima op een Kersenfeest passen: Johannes Hermsen fietsend met een mand vol kersen.

Yvonne de Boer

Johannes Hermsen.1908 - 1944

Inloop
donderdag
20 november

HVIZE GENDT

Hvize in plaats van Huize staat in onze ogen een beetje vreemd, maar vroeger was het niet ongewoon voor de letter U een V te schrijven.

In Haarlemmerhout, een wijk van de gemeente Haarlem, staat een landhuis dat de naam 'Huize Gendt' draagt.

In 1995 werd het pand door krakers bewoond. De gemeente Haarlem gaf haar afdeling Monumentenzorg opdracht gegevens te verzamelen over het pand.

Bouwvergunning, opvolging van eigenaars en bewoners kon men in het gemeentearchief van Heemstede en Haarlem opduiken. De naam Huize Gendt, was wat moeilijker. Totdat een slimmerik er achter kwam dat Gendt een plaatsnaam was. Er werd contact gelegd met de gemeente Gendt en daar wist men dat er een Historische Kring Gende bestond.

Een onderzoeker kwam met zijn gegevens naar Gendt en samen konden we verder werken.

De opdrachtgever tot de bouw in 1914 was **Willem H.M.Schadee** (1868- 1940). Hij kwam na zijn pensionering als administrateur van de Deli Spoorwegmaatschappij op Sumatra met zijn vrouw **Louise Bolomeij** naar Nederland

De ouders van Willem Schadee waren het echtpaar Adam Schadee - Suzanne van der Goes.

Suzanne was op het huis te Gendt geboren als dochter van burgemeester Aert van de Goes.

Dit zal voor de zoon Willem Schadee de reden geweest zijn om het Haarlemse huis Huize Gendt te noemen.

De architect heette **J.B van Loghem** (1889-1940). Een familielid van hem, Albertina Izaä van Loghem, was getrouwd met Franc. Willem van der Goes. Het lijkt dus ook weer logisch te veronderstellen dat ook de oorzaak van de keuze van architect bij het Huis te Gendt ligt.

Op het kerkhof aan de Zandvoortsestraat in Gendt staat op een oude grafzerk (in 1973 over-

geplaatst vanaf het voormalige kerkhof aan de Dorpstraat) het volgende:

.. *bertina .... van Loghem* (Niet alle letters zijn nog te lezen)

Echtgenoot van Franc Willem van der Goes

Geb 25 april 1845 overl 12 dec 1918.

Zij was in Leiden overleden. Het overbrengen naar Gendt geeft een nauwe verbondenheid aan.

Ook de echtgenote van Willem Schadee (Louise Bolomeij) had connecties met Huis te Gendt en niet alleen via haar man. Beide echtelieden waren achterkleinkinderen van het echtpaar Merkes-Cock dat ook op het Huis te Gendt gewoond heeft.

De architect van Loghem was een zeer bekend architect in Haarlem en omgeving. Hij heeft voor de stad landhuizen, woonhuizen, 5 woonwijken, een winkelhuis en een sportfondsenbad ontworpen.

Er is een speciale routetocht langs de Haarlemse bouwwerken uitgegeven. Bij Huize Gendt staat onder meer vermeld: Het landhuis is tegenwoordig (1995) in gebruik als gezinsvervangend tehuis. Zou dit wellicht een subtiele benaming zijn voor "kraakpand"?

Eén bijzonderheid uit de gegevens willen we nog even kwijt:

Boven de voordeur ziet u vijf raampjes. Hierover staat vermeld:

In een vijftal vensters met glas-in-loodruitjes boven de voordeur; van binnen naar buiten gezien, tekenen zich de letters G E N D T af, met elkaar de naam van het huis en/of het stadje Gendt vormend.

Harrie Scholten

Een deel van deze tekst stond reeds in "Marktpraat" 1995-III

inloopavond
donderdag 20 november

Men kwam in de stal

Bent u er ook geweest, in kasteel Doornenburg, op een van de boerderijen die open waren in Gendt of bij Mea Vota in Huissen?. Dan weet u dat er heel wat met u waren. Kasteel Doornenburg was nog nooit zo druk bezocht als deze zondag, 14 september. Er was ook veel te doen. Optredens met zang en dans in de buitenlucht; oude ambachten, de open stal van de boerderij met biggetjes en kalfje; tentoongesteld oud boerengereedschap en binnen in het kasteel toonden de historische kringen hun foto's van oude boerderijen in Lingewaard. En dat alles gelardeerd met een stralende zon.

De dag kon niet meer stuk. Dat vonden ook alle andere deelnemers die honderden mensen op bezoek kregen. Een schoonheidsfoutje was wel dat het weekblad De Nieuwe Krant foutief had gemeld dat zij op zaterdag open waren. Boerderij De Geer had pony's en een ezel in de wei rondlopen. Deze boerderij kreeg op zaterdag al veel aanloop en wist dit gelukkig met behulp van familieleden op te vangen. Op zondag hadden zij er helemaal op gerekend en werden de mensen ontvangen met koffie, thee en cake en melk van eigen koeien en er waren zitjes onder de bomen waar men konitrusten. Buiten in een hok zaten enkele varkens. Het was in verband met de varkenspest beter om geen mensen van buiten in de stal toe te laten. De sorteermachine voor het fruit was in bedrijf en voor het huis stonden een aantal karren met verschillende soorten appels en peren. Die kon men ook meteen voor thuis kopen en meenemen en daar werd druk gebruik van gemaakt.

Op de Hagevoort kwam Wim Otemann niet aan zijn voornemen toe om nog een archeologische schouw van het terrein te doen. Telkens kwamen er groepjes die zeer geïnteresseerd waren in de voorgeschiedenis van de boerderij en die kregen een rondleiding over een deel van het terrein. Johan Ederveen gaf intussen weer aan een andere groep deskundige uitleg over landbouwmachines en het agrarisch bedrijf.

Bij Bart Hartjes stond een reuzengrote bij aan de straat om de aandacht te trekken. Hij had assistentie van twee imkers om van alles over bijenteelt uit te leggen en dat was ook wel nodig met alle aanloop. Mensen konden er honing proeven en de bijenkorven achter het huis bekijken. Hij liet ook oude appelrassen zien, zoals sterappel, bellefleur en zoete appel en gaf en passant het recept voor hete bliksem aan mensen die dit niet meer kennen. Aan het bespreken van zijn verzameling oud gereedschap is hij helemaal niet meer toe gekomen, maar hij was uiteindelijk wel weer een oude gifspuit met DDT rijker, die een van de bezoekers als cadeautje voor hem meebracht.

Geert Tonk van Mea Vota had net die week een nieuw rieten dak op zijn boerderij gekregen en ook de tuin stond er in volle glorie bij. Het was een plaatje en sommige bezoekers zagen nu voor het eerst dat druiven ook in kassen groeien. Hij schatte dat hij die dag zeker 200 tot 300 mensen op bezoek had gehad, zodat zijn historisch kassencomplex nu wel algemeen bekend is geworden.

Een geslaagde dag, die misschien op een andere manier volgend jaar herhaald kan worden als het thema van Open Monumentendag fortificaties en andere verdedigingswerken luidt.

Yvonne de Boer

OPEN MONUMENTEN DAG

Inloopavond
donderdag 20 november

Ien 't Gendts: Lichte zeden

Wa'n titel wa? Begin mar gaauw te lèze!

't Was gleuf ik, èkkes nor de evacuatie (1944/45). Ik was nog zo'n opschötteling van èkkes bove de tien, of dor ien de bjuut.

Nöl Til en ik liepe zo'n beetje te schabulle nève de graaf ien de Langestraot, toe d'r iemand op de fiets aonkwam. 'n stevige djèn van 'n jaor of achttien, dus vul ouwer as wi'j, die op Haldere aon ree.

"Ge durf dor gin hoer tege te zègge" zei Nöl.

Hoer? Ik zou nie wete wurrum, doch ik. Ik ha da woord

van mien lève nog nie gehörd. Dus toe ze net op onze hochte was, riep ik goed hard: "Hoer!!!"

Now, da was 'n woord dat 'n hoop reactie opriep. En ik ha nog wel gedoch dat 't iets mè hiep, hiep, hoera te make ha.

Ze remde schielik, sprong van de fiets, drèa'jde um en kwam op ons af. "Wie zei da? Gi'j!"

"Nee, ik" zei ik. Da dors ik toch nog wel te zègge. Want ien feite was ik mien eigelik helemôl van gin kwaod bewus.

"Wie zie gi'j? O, ik zie 't al. Harrie Schoute. Da za'k bi'j ow thuis mar us gaon aonkaorte".

Ze zei nog vul meer, mar da zie'k ien de jaore vegète. Ik wit nog wel da Gerrie Pietjes al nor de straot aon kwam lope um te heure en te zien wat'r loos was. Die had t'r, ak zo trug dink, wel schik mee.

Ien ieder geval sprong de djèn op de fiets, ree 'n eindje terug en drèajde bi'j ons 't slag ien. Nöl en ik t'r achteraan.

Onze To, zo'n veertien, viefteen jaor ouwer as ik, was dor e-rs mèt 'n bessem of zoiets aon de geng. Dus zij mos de bu'j opvange.

Da hès ze dan ok, nor vermoge, goed gedaon. Now ik dit zit te tiepe, dink ik da ze eiges meschien ok nie goed wis wat da gevaorlijke woord now te bedujje kon hèmme.

Toe de as hoer naogeroepene genoeg stoom afgeblaoze ha, kreeg ze van mien zuster gruts geliek en To sprak mien, of ze ok over de klink was, grammierterig toe. "Da gieng zo van hoe ku'j zoiets now doen? Da liek ne'rs op, Ik zal 't tege vaoder en moeder zègge. Dor zie'j nog nie vanaf, dor ku'j van opaon".

't Was 'n heel sermoen da ze afstaok. Het slachtoffer, wortege ik hoer ha geroepe, was duidelik tevreje mèt deze gang van zake en ze stapte

knap voldaan, natuurlijk ien de meining dat ik um dur flink van langs zou kriege, op de fiets en verrok.

Nöl Til, die d'r mèt de moel vurrop, ha bi'j gestaon, was ok duidelik tevreje over den afloop, want hi'j was helemôl bute schot gebleve.

Hi'j kreeg toch zowat van To 'n flats en ze zei: "Mak gi'j mar da'j thuis kom".

Ik zei tegen To "Wa hè'k eigelik vekeerd gezeid? Wa vu'n woord is dat tan?" en To zei "Och lao ta mar." en tege moewder zei ze, toe die vroeg wat 'r veurgevalle was. "Och, de jonges hadden d'r wa nao geroepe of zoiets".

En mien moewder tot slot zei wèr tege mien. "Hör us hier, gi'j mô nie brutaol worre, want dor hou ik nie van".

Toen ik lötter ien Nimwège op schôl zat, ha'k toegang tot de woordeboeke Nederlands, Frans Duits en Engels

Ien 't Nederlandse boek ston 'vrouw van lichte zeden'. De Fransen kènden 't woord hoer niet en bi'j 'zeden' stonde drie woorde die ners op sloege. Bi'j de Duitsers ston 'hure' en de Ingelse bakten d'r mè 'whore', 'harlot' en 'strumpet' ok niks van.

Aon de Nimwègse schôljonges wou ik 't niet vraoge want dan kreej natuurlijk: "Heur duir is. Bij de boere wete ze niet eens wat 'n hoer is!"

Ien de klas wor ik zat, was 'n aordige klasseleraar en toe'k de kans kreeg trok ik de stoute schoewn aon.

Ik vroeg 't um. Hi'j zei "Heb je het zelf niet opgezocht?" Mien antwoord was: "Ja, daar stond Vrouw van lichte zeden."

Hi'j aaide mien èkkes over den bol en hi'j zei: "Precies, dat betekent 't."

En ik doch toen bi'j mien eige : Kom now, hoe kan now 'n mollige djèn zo vuul worre, a'j roep da ze nie zwaor, mar licht is?

Dorbi'j, mien vaoder zei nog wel us Ik heb 't wèr onder de leeje. Leeje is zied of zij, en ien 't meervoud is dat ien 't Nederlans: zeden.

Dur zo te riddeniere kreeg ik 't langzamerhand deur.

Die djèn zal wel pien ien de zied gehad hèmme en da ze durrum zo vuul wier toen ik ur dor aon herrinnerde, dur hoer te roepe Achteraf kreeg ik toch wel ien de gaote dat dat 'n riddentie was van Jan lek mien 't vès. En zo zie mar daj, a'j mein, daj' aorig goed Gendts kun, ok nog wel us vies de fout ien kun gaon.

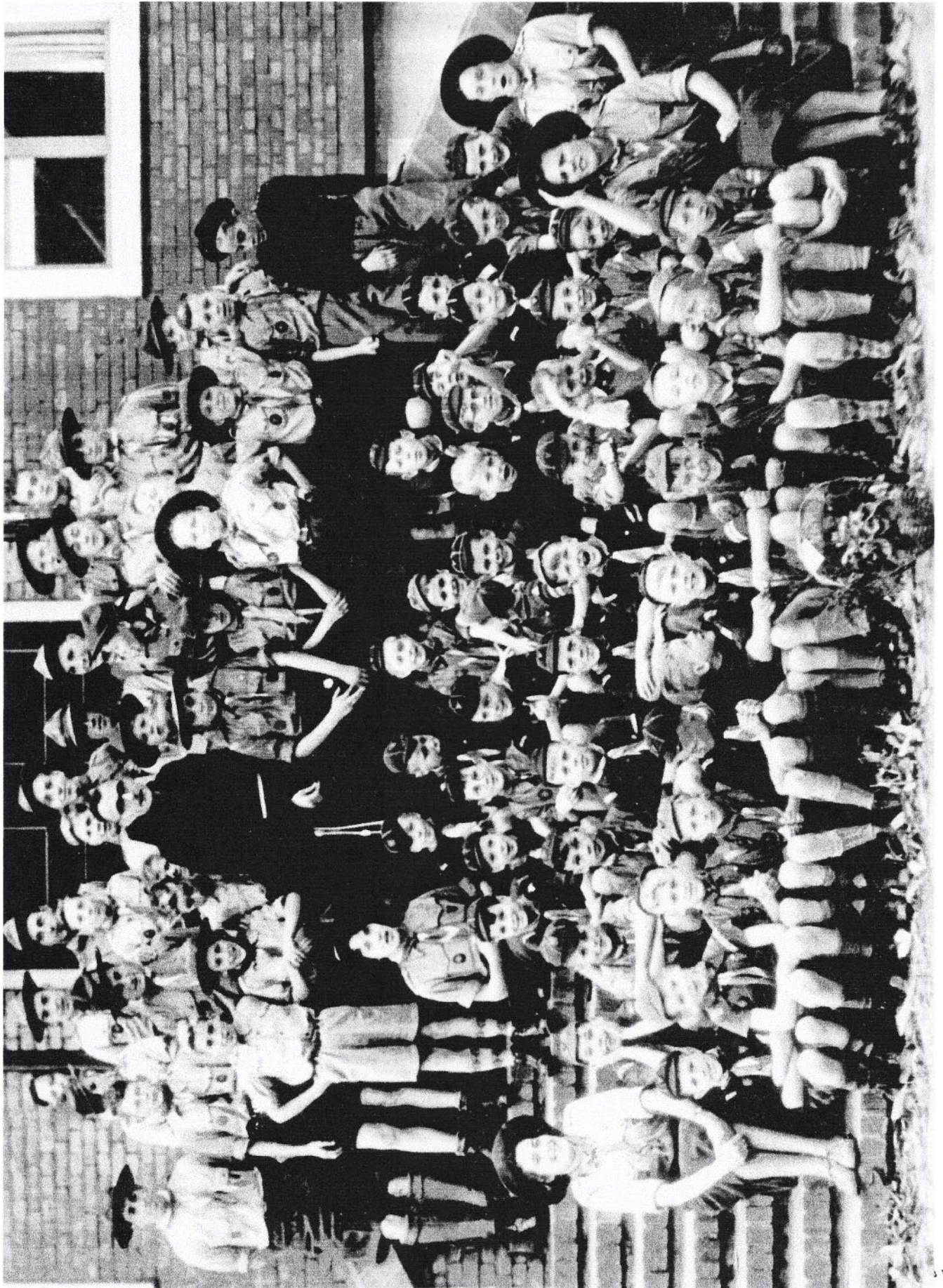
Now nog as afsluting: Ge hoof mien niet te belle um te vetèlle wat 't woord now precies beteiked, want dor zie ik bes nog wel achter gekomme.

En as ge dink mien te vraoge wie degene was die ik naorriep: Da ku'j vegète.

Harrie Scholten

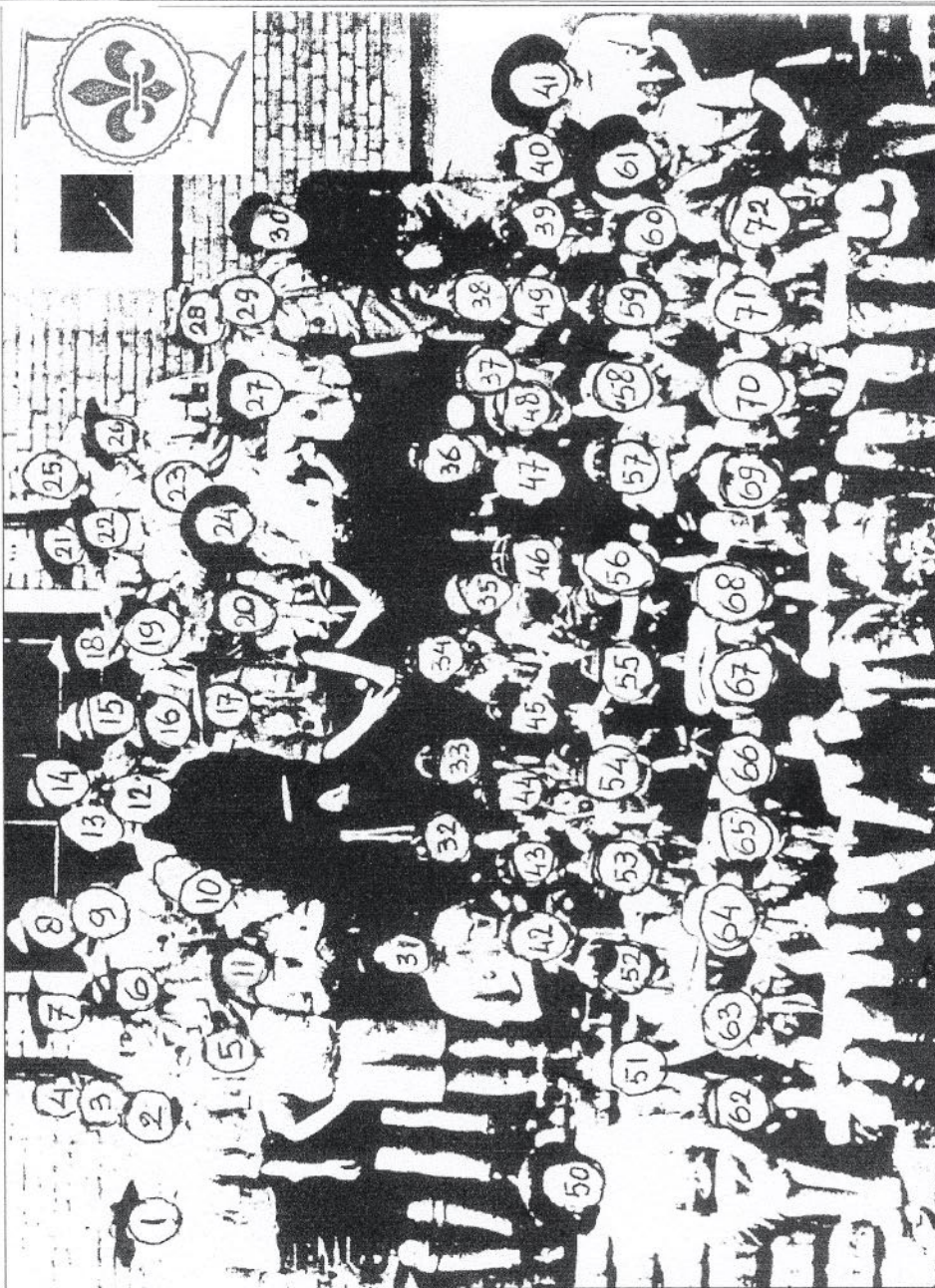
En mien zuster Truus wit niet ins wie ze now geteikend hè! En toch liek 't nog wel 'n beetje.

Inloopavond
donderdag 20 november

Oude foto

Op 21 oktober 1951 vierden de voortrekkers, verkeners en welpen van de St. Franciscusgroep hun 1e lustrum. Ter gelegenheid hiervan werd deze foto gemaakt op de trappen van "de Vereniging" op de Markt

De nummers 10, 16 en 20 kennen we (nog) niet. Hulp gewenst!

1000 Pa v o n d
 onderdag 20 november

1 Jan de Beijer	36 Theo Teunissen
2 Wim Tap	37 Wimke Witjes
3 Bertus Melchers	38 Chris Kuster
4 Antoon Peters	39 Jo Janssen
5 Leo Verhoeven	40 Henk v Moerkerk
6 Piet de Valk, vl	41 Lies Roording, wl
7 Rudie Verhoeven	42 Luuk Meijer
8 Chris Nijs	43 Piet Peters
9 Henk van Alst	44 Meijer
10	45 Karel Witjes
achter10: Wieherink	46 Chris Kuster
11 Tonnie de Beijer	47 Jan Peters
12 Pater Jaspers ofm	48 Paul de Beijer
13 Wim Roording	49 Piet Rasing
14 Harrie Scholten	50 Luce Wijnands, wl
15 Theo Roording	51 Theo Verhoeven
16	52 Renee de Vries
17 Wim Peters	53 Jan Verhoeven
18 Bertus Wanders	54 Joop Roording
19 Antoon Braam	55 Antoon Krechting
20	56 Henk Huisman
21 Piet Scholten	57 Geert Derks
22 Arnold Braam	58 Piet Braam
23 Geert Gerritsen	59 Henk Evers
24 Tonnie Melchers	60 Theo Derks
25 Theo Nienhaus	61 Gonnie v Driel wl
26 Leo Schennink	62 Henkie Derksen
27 Wiep Pere	63 Jan Meijer
28 Jos Rouw	64 Jan Evers
29 Jo de Beijer	65 Rudie Huting
30 Antoon Verkuil	66 Jan v Moerkerk
31 Rie Rouw, wl	67 Fons Gerritsen
32 Arnold vd Brink	68 Geert van Rijn
33 Job de Beijer	69 Rudie Verhoeven
34 Luuk Meijer	70 Antoon Schouten
35 Ben Gerritsen	71 Jan Evers
	72 Martien Berns

Hulhuizen en zo meer.

Op het bidprentje van Everardus Gerardus Schouten, (1873 - 1963) staat onder meer: 'Zijn belangstelling voor de geschiedenis was groot. Niemand die de geschiedenis van Gendt beter kende dan hij'.

Het was daarom dat 'meester' Dinnissen (oud hoofdonderwijzer) rond 1960, na een gesprek over Hulhuizen aan hem vroeg om een en ander op papier te zetten. Ter ondersteuning van zijn verzoek gaf hij hem een leeg schoolschrift. Gradje Schouten - hij werd aangesproken met zijn tweede voornaam en al hard op weg naar de 90 - ging aan de slag.

Het resultaat hiervan is dat wij nu beschikken over een handgeschreven tekst, waarbij we het gedeelte over Hulhuizen graag aan u willen doorgeven.

Het verhaal is in nagenoeg foutloos Nederlands geschreven. We hebben alleen een aantal woorden aan een nieuwere spelling aangepast en hier en daar in lange zinnen punten en/of komma's geplaatst.

Enkele opmerkingen en aanwijzingen onzerzijds hebben we hier en daar in een afwijkend lettertype bijgeplaatst.

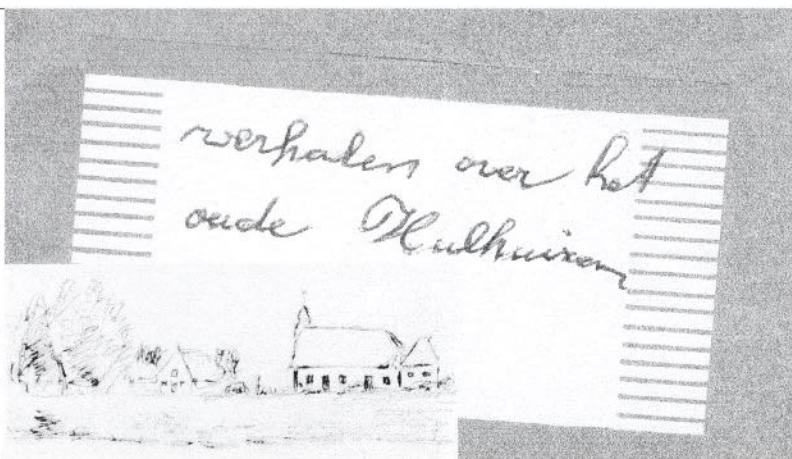
H.S.

Toen mijn vader Willem Schouten, geboren in 1825, aan de hand van zijn vader of moeder, vanaf de Kommerdijk naar Hulhuizen ging om op zondag de H.Mis bij te wonen - het was toen ongeveer in het jaar 1834 - stond het kerkje waar nu de scheepswerf is. Er stond ook een huisje waar de koster woonde en waar een grote tuin bij hoorde. Deze tuin was met een doornen haag omgeven en ligt nu wel 50 meter in het water. Ook de plaats waar het kerkje stond, ligt geheel in het water.

Er liep in die tijd ook een Waalarm door de polder-Kekerdom, maar deze waterloop werd door de aanvoer van slib en zand voor het Waalwater afgesloten zodat Hulhuizen bijna al het water van de Bovenrijn te verwerken kreeg en de oppervlakte van het oude Hulhuizen ieder jaar door ondermijning en instorting van zijn oevers minder werd.

De pastorie stond aan de voet van de dijk, ongeveer waar later het huis van Pere kwam te staan. Het was een huis met zeer lage zijmuren en met rode pannen gedekt.

Aan de binnenkant van de dijk bij de pastoorshof lag een akker land, waar de pastoor zijn veldvruchten verbouwde. Deze hof is steeds in huur geweest bij de van Gendts op de vlakbij gelegen Munnikhof en de huursom moet (moest) betaald worden aan de pastoor van Gendt.

Kerkje vanaf de Waal gezien. Circa 1836 getekend door schildermeester Rutjes uit Huissen

Er lag ook nog een steenfabriekje achter de wilgenbomen van een zekere meneer Corman. Deze woonde in een huis, waar ook zijn kantoor gevestigd was op de plaats waar nu bakker Roelofs woont. (later woonde.) Op dit steenfabriekje werkte ook een meneer van Wijk die voor de verkoop van de gebakken stenen en dergelijke zorgde.

Deze meneer van Wijk was gehuwd met Cientje Pruin. Deze jonge vrouw is gestorven bij de geboorte van haar tweede kind, ook haar kinderen zijn gestorven en liggen begraven met de moeder in één graf bij het kapelletje te Hulhuizen. Dit graf lag tussen de dijk en het kapelletje. Er stonden ook de namen op het huis gegrift. De steen is verwijderd, omdat die nogal in de weg stond met de omdracht, daar de mensen er tegenop liepen. Ze is verplaatst naar de buitenkant van de achtermuur van het kapelletje. Dit kapelletje is ter gedachtenis gebouwd aan de oude kerk van Hulhuizen toen de nieuwe parochiekerk op de Markt in Gendt in 1844 klaar was en de Godsdienstoefeningen in de nieuwe kerk konden worden gehouden.

Toen het steenfabriekje van de heer Corman door hoog water en ijsgang in het water van de Waal was verdwenen, is de Heer van Wijk voor de tweede maal gehuwd met een boerendochter, wiens vader een klein steenfabriekje exploiteerde. Dit is het begin geweest van de grote van Wijk's steenfabriek in Heteren.

De wilgenbomen, die in Hulhuizen buitendijks staan en waar de processieweg doorgaat, zijn (waren) het eigendom van de klompenmakerfamilie van der Velden. Deze familie heeft (had) op deze bomen van oudsher het hak- en pootrecht.

Toen de parochiekerk van Hulhuizen naar Gendt was overgeplaatst, is er van Duitse zijde al spoedig op de plaats waar het kerkje en het kosterhuis gestaan hadden, een scheepswerf opgericht tot herstel van houten schepen en het maken van nieuwe roei-

inloop
donderdag 20 november

boten. Deze eigenaars van de scheepswerf brachten uit Duitsland vakmensen mee naar Hulhuizen, zoals Bresser en Jonker en anderen die zich in Hulhuizen hebben gevestigd.

De Katholieken uit Gendt, Doornenburg, Angeren, Haalderen Bommel, moesten om hun zondagsplicht van Mishoren te vervullen, of naar Huissen of naar Hulhuizen om de Heilige Mis te kunnen bijwonen. De wegen waren zeer slecht, voor voetgangers onbegaanbaar. Alleen de dijken werden goed onderhouden. Doch vele mensen konden daar geen gebruik van maken omdat ze ver van de dijk woonden. Er waren daarom veel kerkpaden, die soms midden door de korenvelden heengingen. Deze paden werden door onderlinge hulp steeds met zand bestrooid, zodat ze steeds goed begaanbaar bleven. Het kerkpad vanaf Angeren kwam bij Meurs ongeveer op de Vlierensestraat uit en ging verder over het Hoge veld en verder over de velden van de boerderij de Oliehorst en door de hoven van de bewoners van Hulhuizen over Buurkesdam en dijk om zo de kerk te bereiken.

De katholieken van Doornenburg konden ook gebruik maken van het kerkje op het kasteel de Doornenburg. De adellijke familie die daar woonde bleef katholiek onder de hervorming. Er woonde steeds

een katholiek priester op het kasteel. Het oude kerkje staat er nog. Ook de altaarsteen is nog aanwezig.

In 1870 ongeveer ging de Waalstroom dicht langs de nu nog staande wilgenbomen waar de processieweg doorgaat, (2003 camping) zodat de schepen kort bij de bomen op kwamen zeilen. Midden 1870 - 1880 werden door Rijkswaterstaat kribben in de rivieren gelegd. Dammen van rijshout en basaltsteen, die de stroom aan banden legde en de Waal dwong een vooraf bepaalde richting te nemen.

Deze kribben werden ongeveer 200 meter uiteen in de rivier gelegd en in de bochten van de rivier werden door baggermachines het zand en grint opgebaggerd in onderlossers. Bij deze schepen kon de bodem open gedaan worden, zodat de inhoud in de oppervlakte tussen de kribben werd opgevuld.

Dat werd dan tenslotte goed weiland en door de Domeinen verhuurd aan de boeren.

Door pastoor Oosterik werd in 1844 de parochie overgeplaatst naar een gebouwde nieuwe kerk op de Markt te Gendt.

In mijn vaders tijd reeds was er in Hulhuizen een zalmvisserij gevestigd. Twee broeders, Theodorus en Gerardus Wegh hadden van het Rijk het Waal viswater gehuurd vanaf boven Hulhuizen tot Haalderen. Zij hadden zo'n twintig mannen in dienst die met twee in een boot, met een groot zalmnet dat de hele breedte van de rivier bestreek en wat zij in het begin in het water uitzetten en zo naar beneden met de stroom meedreven.

De netten waren aan de onderkant met lood verzwaard en aan de bovenkant met stukken kurk, zodat het net rechtop in het water dreef met de stroom mee. Dit vissen op zalm was alleen winterwerk, aangezien de zalm alleen in het najaar en winter de rivieren kwam opzwellen.

In de zomer wanneer het meestal laag water op de rivieren was, werd er door de twintig vissers van de Gebroeders Wegh met een ander net, de zogenaamde zegen, gevestigd. Een zegen was een sleepnet met fijne mazen, zodat er ook kleine vissen in gevangen werden.

Er lag onder de Zandberg (steenfabriek) in de grote bocht van de Waal, een grote zandplaat die wel 20 bunders (hectaren) groot was. Hier werd wanneer het meestal laag water was, met twee zegen gevestigd. De ene zegen werd even onder de Zandberg in de rivier uitgezet, terwijl de ander een 2000 meter naar beneden werd opgehaald. Er werden in die tijd veel vissen gevangen, veel elften en andere grote soorten. De Waal was bij lage waterstand soms zo smal dat ik nog jongen zijnde en dikwijls naar die visserij ging zien en met een steen vanaf de zandbank over de Waal zowat tot op de dijk in Erlecom kon gooien. De toestand was voor de scheepvaart onhoudbaar.

In 1000 p a v o n d
donderdag 20 november

Toen werden door Rijkswaterstaat aan de kant van Erlecom tegenover de Zandberg, de kribben verlengd. Te beginnen met 10 meter, de volgende met 25 meter en zo vervolgens tot in de grote bocht van de Waal met 100 meter, zodat de onderste stromingen van het Waalwater tegen deze dammen opstuitend een andere richting moesten nemen en na een winter de hele zandplaat was verdwenen.

Tot zover het verhaal over Het oude Hulhuizen en zo meer van Gradje Schouten uit de Kommerdijk.

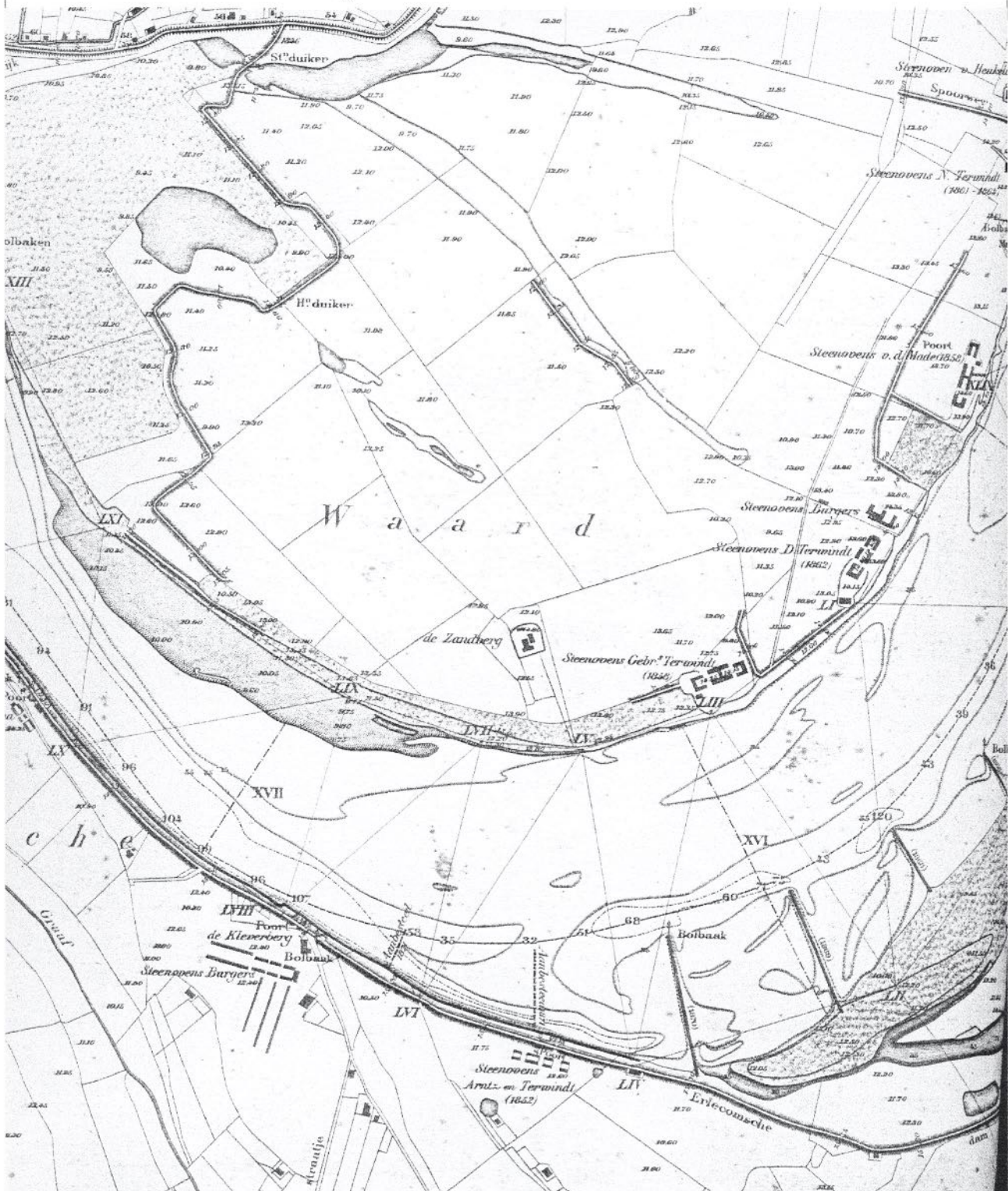
Onderstaand een kaart van een gedeelte van de

Gentse polder. De Zandberg staat er nog op als boerderij.

In de Waal zijn met lijnen de ondiepten ofwel zandplaten aangegeven. Links is hier in ieder geval één zandbank aangegeven.

Bij de laatste twee kribben links aan de overkant van de rivier staat aangegeven: 'aanbested.' Het kan dus goed kunnen, dat na aanbrenge

van deze kribben, of nog wat meer dat dit de beschreven zandbank zou moeten zijn die toen verdwenen is.

Inloopavond
donderdag 20 november

Villa Ganita

Intussen zal praktisch iedere Gentenaar wel weten dat de Historische Kring Gende de langste tijd wel gehad heeft in het oude gemeentehuis op Markt 20.

De bedoeling is dat we gaan verhuizen naar het inmiddels jongere oude gemeentehuis aan de Nijmeegsestraat. We krijgen daar gezelschap van peuterspeelzaal en kinderopvang

De verbouwing is inmiddels in gang gezet en men streeft er naar om in mei 2004 tot oplevering te komen.

In de voorbesprekingen zijn de volgende ruimtes aan de Historische Kring Gende aangeboden.

Entree (hoofdingang van het gebouw).

Ontvangsthal en gang naar de raadszaal.

Burgemeesterskamer.

Raadszaal

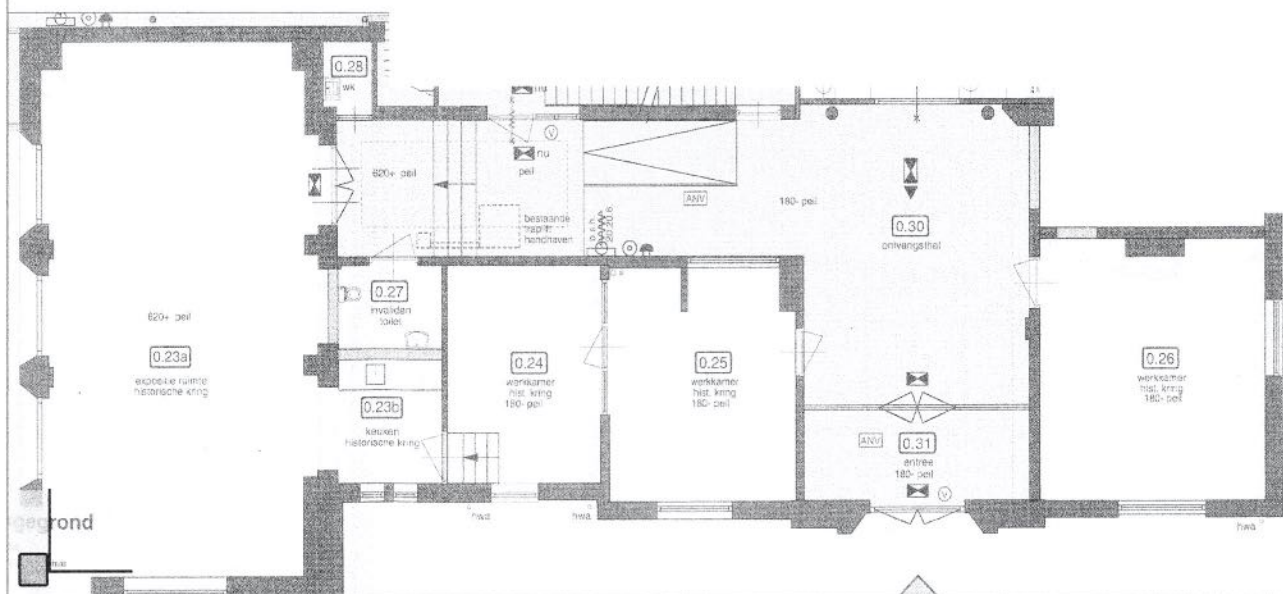
De kamers tussen ontvangsthal en raadszaal.

Daarnaast kunnen we als opslagruimten gebruik maken van een kelder en de zolder van het gebouw.

Als het aan ons ligt komen de leeuwen metertijd terug op de plaats waar ze voor de oorlog stonden, namelijk op de Markt voor aan de toegangsweg naar het vroegere "Huis te Gendt", de huidige straat Huis te Gendt.

Een van de overgebleven sokkelpalen staat daar nu al ruim vijftig jaar op te wachten.

Onderstaand een plattegrond van de hierboven genoemde en voor ons bestemde gelijkvloerse ruimten.

Straatnamencommissie Gemeente Lingewaard

In het verslag van de bijeenkomst van 20 januari 2003 heb ik het voornamelijk gehad over de zaken die alleen betrekking hadden op Gendt. Nu we samen een grote gemeente zijn, we zullen er toch eens aan moeten wennen, lijkt het me zinvol om ook verslag te doen van de andere plaatsen binnen onze gemeente. Soms is er wat leuks te melden. Soms een historisch succesje. In die bijeenkomst hebben we voornamelijk gesproken over de straatnaamgeving voor het wijkplan Bloemstraat en het grote uitbreidingsplan van Huissen Loostraat – zuid. Voor het wijkplan Bloemstraat is gekozen voor namen uit de tuinbouwsector van Huissen. Huissen bekend om zijn druiventee, laat de namen van de verschillende druivenrassen achter in haar straatnamen. Een bijkomstigheid is dat in deze wijk, het historische tuinbouwbedrijf “Mea Vota” van de familie Tonk, met haar druivenkassen voor de toekomst bewaard worden. Een mooi voorbeeld van historische straatnaamgeving voor Huissen. De nieuwe wijk Loostraat – zuid gaat als het advies van de straatnamencommissie opgevolgd wordt, Schutterskamp heten. Deze wijk komt te liggen naast de Zilverkamp, genoemd naar de gelijknamige boerderij in deze wijk. De straten in de nieuwe wijk krijgen namen die afgeleid zijn van de schutterij van Huissen.

Tot zover Huissen, nu terug naar het verzoek van de Historische Kring Gende aan het bestuur van de nieuwe gemeente Lingewaard van 9 juni 2000, om de historische namen op de Gendtsse straatnaamborden vermeld te krijgen. Dit besluit was zoals ik u al had laten weten door B & W al eerder bekrachtigd. Op mijn vraag naar de stand van zaken hieromtrent werd mij meegedeeld dat het nu in behandeling is bij de afdeling ruimtelijk beheer en dus nu in uitvoeringsfase is beland.

Verder valt er niet veel te melden over de ontwikkelingen van de naam voor het industriepark “Bedrijvenpark Gendt”. Ook van onze kringleden is nog geen reactie ontvangen.

Inmiddels heeft ook de volgende bijeenkomst plaatsgevonden en wel op 16 oktober. Opnieuw gaat de grootste aandacht uit naar de naamgeving van Huissen. De invulling van de fase I Schutterskamp. Vanuit de stedenbouwkundige structuur van deze wijk, de boulevards, de straten en de hofjes, worden namen van de schutterij en het gilde in rangorde van titel of onderdeel toegekend aan deze nieuwe wijk. De straatnamen krijgen hierdoor een stedenbouwkundige context mee. Verder hebben we gepraat over een nieuwe naam voor een gedeelte van het Laakse voetpad en over de nieu-

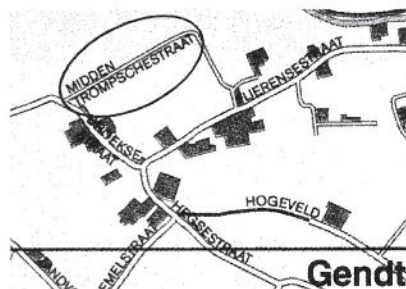
we namen voor het immens grote tuinbouwgebied van Huissen. Het voorstel om hier, evenals bij het agropark, met bloemennamen te gaan werken ligt al haast vast. Naar mijn idee een prima uitgangspunt.

De secretaris van de commissie, H. ten Broeke legt zijn functie wegens ambtelijke omstandigheden neer. Zijn taak wordt overgenomen door P.G.G. Kemperman, hij is coördinator team burgerzaken afdeling Gemeente winkel.

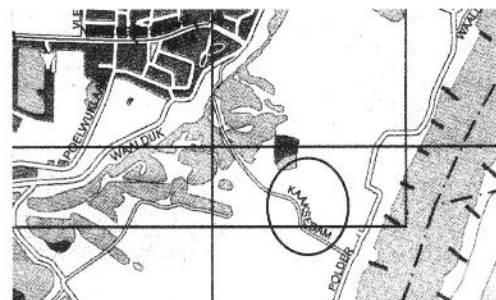
Het gevolg van deze wisseling is geweest dat een aantal zaken van de vergadering van 20 januari niet verder uitgewerkt zijn en ik u over de lopende zaken van Gendt niet verder kan informeren.

In de vergadering van 16 oktober heb ik de punten opnieuw aan de orde gesteld. Voor het terugplaatsen van de historische straatnamen op de borden in Gendt heb ik wel leuk nieuws te melden. Onlangs ontvingen alle inwoners van de gemeente Lingewaard per post een nieuwe plattegrond van hun plaats. Diegenen die de kaart goed bekeken hebben, zullen in Flieren de Midden Trompschestraat (F7) en in de Polder de Kaaksedam (G9 N18) al ontdekt hebben. Als Kring willen we dit succesje niet ongemerkt voorbij laten gaan. Ik heb de leden van de straatnamencommissie gevraagd om het plaatsen van deze twee straatnaamborden een feestelijk tintje te geven en ook de pers hiervoor uit te nodigen. We laten het u op tijd weten. Diegenen die de politiek volgen, weten inmiddels hoe onze grote nieuwe gemeente er tot aan het jaar 2015 in hoofdlijnen uit gaat zien. Zij hebben in de structuurvisie plus, kunnen zien waar de grote uitbreidingsplannen voor Gendt komen te liggen. Ook hier wacht ons weer een taak om mooie straatnamen aan Gendt toe te voegen.

Gerard Janssen

De Midden Trompschestraat in Flieren

De Kaaksedam in de polder.

Inloopavond
donderdag 20 november

Gemeentewapen

Wij wilden wat schrijven over het nieuwe gemeentewapen toen we nevenstaand artikel zagen staan in het "Kringblad" van de Historische Kring Bommel. Wat doe je dan?

Op een cursus leerden we : "Kijk altijd of over een onderwerp al iets gepubliceerd is. Je hoeft het wiel niet opnieuw uit te vinden".

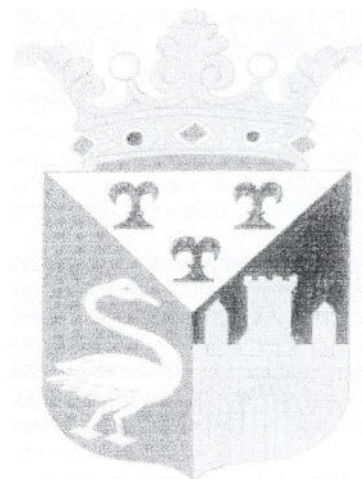
Deze uitspraak gedachtig, hebben we het onderwerp gescand, zodat ook onze leden geïnformeerd zijn.

Het artikel eindigde met de volzin:

"Het bestuur van de Historische Kring Bommel is zeer tevreden over de samenwerking met de collega-kringen en met het bestuur van de gemeente Lingewaard bij het tot stand brengen van het nieuwe wapen. En het resultaat mag er zeker zijn".

Onzerzijds melden wij dat we het daar volkomen mee eens zijn. HS

Nieuw gemeentewapen Lingewaard vastgesteld

De gemeenteraad van Lingewaard heeft op 2 juli 2003 ingestemd met het voorstel voor een nieuw gemeentewapen. Tevens zijn richtlijnen voor het gebruik daarvan vastgesteld.

De procedure om te komen tot een nieuw gemeentewapen is al in 2001, op initiatief van de historische kringen, in gang gezet. In de afgelopen jaren is steeds in nauwe samenspraak met de initiatiefnemers en in overleg met de Hoge Raad van Adel gewerkt aan de totstandkoming van het wapen. Het uiteindelijke resultaat had de instemming van alle betrokkenen.

Ontwerp Robert Melchers, 2003.

De beschrijving van het hierboven afgebeelde wapen luidt als volgt: *Het wapen bestaat uit een alliantieschild waarin zijn opgenomen de wapens van de drie voormalige gemeenten die samen de gemeente Lingewaard vormen.*

Boven: Gemeente Bommel = drie schaaktorens of bommels van sabel (zwart) op een veld van zilver (wit)

Links (of heraldisch rechts): Gemeente Huissen = een heraldisch linksgaande zwaan van zilver (wit) op een veld van keel (rood)

Rechts (of heraldisch links): Gemeente Gendt = een burcht van goud (geel) op een veld van azuur (blauw).

Het schild is bedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Het gemeentewapen zal uitsluitend worden gebruikt voor:

- afbeelding op de ambtsketen van de burgemeester;
- omslag trouwboekjes en op toga ambtenaar burgerlijke stand;
- op een mogelijke lakzegel of herinneringspenning;
- op exclusieve geschenken bij zeer bijzondere gelegenheden;
- op het geschenk voor een 100-jarige;
- bij uitingen van mogelijke partnerschappen.

Als laatste stap in het traject naar het nieuwe gemeentewapen is het besluit ter goedkeuring voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

(ingezonden) **De oorlog** in Irak roept herinneringen op aan de oorlog in de Betuwe in 1945.

Het Britse legerverslag uit die tijd verhaalt:

'25-27 januari 1945. Het tweede Essex regiment verbleef onder de volgende onaangename omstandigheden in Haalderen bij de frontlinie, totdat zij op 24 februari 1945 werd afgelost.

Op 25 januari waren de 'Pompadours' weer terug in de frontlinie. Zij hadden de sector Haalderen van het Halamshire Bataljon (York en Lancasters) overgenomen. De vijandelijke linie lag op een afstand van maar 100 tot 400 meter. Zowel de B als de D compagnie waren overdag niet in staat zich te verplaatsen, ondanks hun witte kleding, wegens de sneeuw, en camouflage. Captain Vince vertelt over deze sector:

"De sector Haalderen ontleende zijn naam aan het dorpje dat er midden in lag. Hoe langer wij daar wa-

ren, hoe meer wij er van overtuigd raakten dat het de slechtste sector was om er te verblijven, Aan de rechterkant lag de Waal achter een dijk met een waterpeil hoger dan het land. De enige weg die er was lag onder vuur van handwapens en je kon er alleen

Inloopavond
donderdag 20 november

komen via het 'jeeppad' dat van puin van de verwoeste huizen was gemaakt. De grond was bevroren of hier en daar een voet diep zwarte modder, zodat ingraven uitgesloten was. Daarom moesten we vechten vanuit de ruines van huizen en gebouwen of uit kelders. Er was geen enkel huis onbeschadigd gebleven en bijna iedere kamer was gebarricadeerd met zandzakken of met planken en deuren waartussen vuil was gestort. In de smalle ruimten waar ramen hadden gezeten was een of ander wapen opgesteld. Hiervan stond de veiligheidspal doorlopend op 'vuren' en er was altijd een vinger aan de trekker.

De paar huizen die niet verdedigd werden, waren ondermijnd en de argeloze patrouille van vriend of vijand verliet zo'n huis zelden zonder slachtoffers. De afstand tot de vijand was hier minder dan 100 meter en het hele gebied dat onder het bataljon viel kon door machinegeweren en andere wapens bestookt worden."

Op de militaire begraafplaats Jonkerbosch in Nijmegen werden op 26 januari 1945 twee onderofficieren van dit regiment begraven.

Thijs van Woerkom, Oosterhout

Een grappig verhaal

Op zoek naar zijn voorvaderen, kwam ons bestuurslid Henk Klaassen het navolgende verhaal tegen:

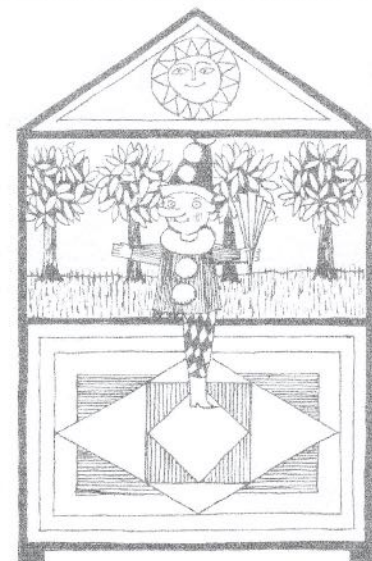
Vaak hoor je kinderen praten over Jan Klaassen en Catrijn. Maar wie was Jan Klaassen en wie was Catrijn? Jan Klaassen is in 1664 te Amsterdam geboren en groeide op in de Anjelijsstraat. Hij bracht zijn jeugd voornamelijk door op straat. Alle straatjongens van de Amsterdamse achterbuurten genoten een gelijke opvoeding. Ze leerden zwemmen, paardrijden en vechten, maar weinig lezen en schrijven. Toen Jan oud genoeg was, ging hij werken in de paardenstallen. Daar verzorgde hij de paarden en bracht ze naar de hoefsmid. Dit werk deed hij totdat hij de leeftijd had om soldatenjongen bij een corps te worden. Jan werd als cornet aangenomen bij de prinsengarde om trommelslager, pijper of trompetter te worden; maar trompetter beviel hem het meest. Nadat hij enkele jaren bij de garde te paard van prins Willem III de trompet geblazen had nam hij ontslag. Maar, men vermoedt dat Jan misschien wel is weggejaagd omdat hij de trompet ook buiten het garde bespeelde.

Na zijn carrière als trompetter ging Jan in een weverij werken. Op de 17e september 1686 trouwde hij met de drieëntwintigjarige Catarina Pieters ook uit Amsterdam. Catarina woonde in de Twijnstraat. Ze gingen wonen op het Franse Pad te Amsterdam. Bij het eentonige werk in de weverij kon een man als Jan Klaassen het niet lang uithouden. Hij verdiende niet veel en Catrijntje zal hem wel gezegd hebben dat hij meer verdienen moest. Jan Klaassen was een vrolijke man, poppenspel en grappen maken strookten beter met zijn karakter. Hij werd poppenkastspeler, daarmee gaf hij een geheel nieuwe richting aan het vertonen van de poppenkast

Jan stak zijn figuur in een rood trompetterpak, maakte zichzelf en zijn vrouw Catrijn tot de hoofdpersonen en bracht er Snikhals bij, die Jan de Wit moest voorstellen, een Amsterdamse raadsheer die

altijd probeerde partijen tegen elkaar uit te spelen.

Toen Jan Klaassen zijn eigen figuurte als grappenmaker in de poppenkast ging vertonen moest dat gebocheld en rood geneusd zijn. Van oudsher betekende die rode neus vrolijkheid en de bochel verbeelde geestigheid. In het begin gaf Jan in

zijn poppenkast vele schimpers af op de politiek, vooral op Jan de Wit. Dat vond het publiek prachtig. Maar Jan wilde meer gaan doen voor het kleine publiek en begon zijn optreden dan ook met een liedje zoals: 'Jongens hier, jongens daar, jongens kom eens bij elkaar'. Als Jan Klaassen bezig was met zijn spel, trok het altijd de aandacht van vooral de straatjongens. Die werden door zijn spel zo meegesleept, dat ze vaak een gesprek met hem aangingen, tot groot plezier van de andere toeschouwers. Als ze riepen: 'Jan Klaassen wat ben je weer vrolijk', dan zei Jan: 'Jonge jongens, ik ben zo prettig. Weten jullie het nog niet? Ik ben gisteren getrouwd en we hebben bruiloft gevierd'. 'Waar is je vrouw dan,' riepen de straatjongens. 'Ik zal haar eens roepen', zei Jan Klaassen. 'Catrijntje, jakomijntje, mijn bruidje, mijn schatje kom eens naar boven'. Catrijn speelde in de poppenkast altijd de rol van een boze vrouw en kwam alleen maar naar boven om ruzie te maken. Jan Klaassen was echter te opgeruimd om zijn goede humeur door haar te laten bederven. Als enig antwoord op haar schelden zong hij dan een opgewekt liedje en alle kinderen zongen dan mee.

Henk Klaassen

1 n l o o p a v o n d
donderdag 20 november

PUZZEL

Welkom als nieuw lid:

J Berns, Venray
M E G Berns, Huissen
Rini Jansen, Nijmegen
en uit Gendt:
Mw D Roelofs-Milder
H Jansen van Beek
Mw S A A Koevoet,

Nu het kapelletje van Melchers voorop in "Marktpraat" straat, dan moet Herman Melchers zelf, minstens achterop. Hierboven staat ie dus te midden van zijn "Banneux-maagdenkoor".

De 'maagden' zijn op de voorkant van Marktpraat niet te herkennen. Hier wel. Of niet? Een zoekplaatje dus. De dames op de foto zijn: Riet Dillissen, Elly Rademakers Rikie van Deelen, An van Deelen, Leida Peters, Betsie Peters, Nel Buurman, Fily Buurman, Riet Roelofs, An van Swaay.

Hier staan **10 namen, echter in willekeurige volgorde.**

Het probleem is: Er staan **11 dames** met hun gezicht op de foto. Wie is de ontbrekende en op welke plaats staat ze ????????????

U kunt het antwoord in een gesloten enveloppe, ook met uw eigen naam en adres, in de brievenbus stoppen bij de redactie, of op een van de maandagavonden dit jaar inleveren op Marca XX

Het goede antwoord is ons vóór de kerst nog een fles Historische Kringwijn waard, eventueel door loting aan te wijzen. Het bestuur is uitgesloten van deelneming.

Dit laatste alleen als deze puzzel geen reacties oplevert, want dan blijft het bestuur op de laatste maandagavond na afloop, voor de wijn nog even plakken.

Oud en nieuw nieuws

Marktpraat is het contactorgaan van de Historische Kring Gente.

Naast dit contactorgaan worden regelmatig 'Bijdragen van de Historische Kring Gente' uitgegeven. Deze bijdragen zijn publicaties, die - na lezing - in uw map opgeborgen kunnen worden bij de er in aangegeven sectie.

De eerste opbergmap wordt bij het aangaan van het lidmaatschap gratis uitgereikt.

Het lidmaatschap van de H.K.G. bedraagt € 11,- per jaar. Daarnaast heeft u de keuze om een abonnement te nemen op het jaarboek "Terugblik", dat onder auspiciën van 5 historische verenigingen uit de Betuwe rond het jaareinde wordt uitgegeven. De kosten van het abonnement hierop zijn € 6,-. (Circa € 2.50 voordeel ten opzichte van de losse verkoop.)

"Marktpraat" en "Bijdrage van de Historische Kring Gente" verschijnen gratis voor de **367 aangeslotenen en 19 ruilleden en instellingen. Samen dus 386**

De vaste openingstijden van ons onderkomen, nog gehuisvest in "Marca XX" op het adres Markt 20, zijn van september tot en met juni: elke maandagavond van 20.00 uur tot 22.00 uur en elke woensdagmorgen van 9.30 uur tot 12.00 uur. ■

Colofon:

Secretariaat: Yvonne de Boer
Waterwolf 31
6681 TH Bommel
☎ 0481 422400
e-mail

historischekringgente@betuwe.net

Redactie Marktpraat: Harrie Scholten
H.Braamstraat 2
6691 ZD Gendt
☎ 0481 421503

website
www.historischekringgente.nl

Huisvesting: in Marca XX
Markt 20, Gendt

Betalingen:
Hist.Kring Gente te Gendt
banknummer 1164 26 705
gironummer 23 35 165

inloop
donderdag 20 november